

VOGELSTUDIE, ZOOGDIEREN EN LIBELLENONDERZOEK IN DE MARIAPEEL ,

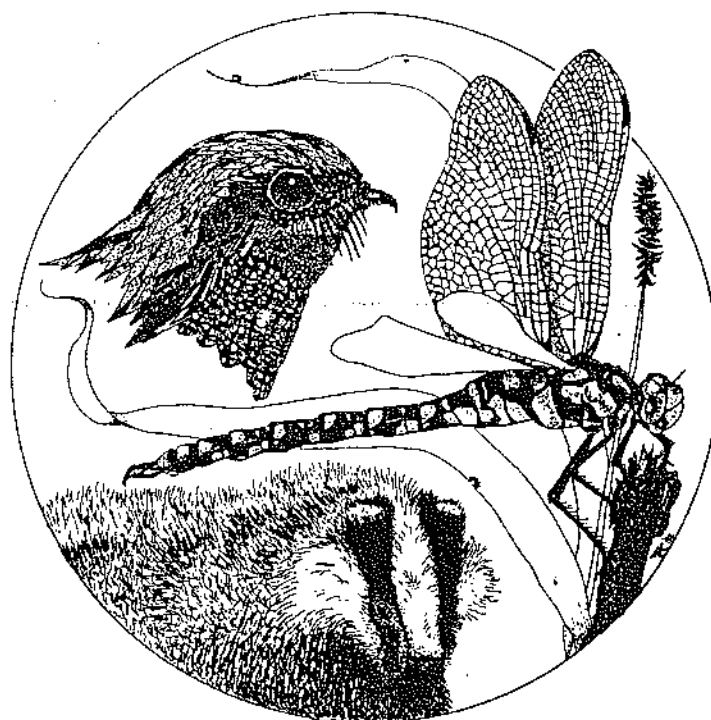
22, 23 en 24 mei 1981

Samenstelling : J. Harder
 F. van Klaveren
 H. van de Pol
 A. Vermeule
Typewerk : J. Hardon-van Velsen
Tekeningen : F. van Klaveren

Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken
Uitgave nummer 39, januari 1983

**Vogelstudie, zoogdieren- en libellenonderzoek
in de Mariapeel**

Uitgave nr 39
januari '83

Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken

Inleiding

Volgens afspraak met Staatsbosbeheer-Limburg is in de periode 22 tot en met 24 mei 1981 in het staatsnatuurreservaat de Mariapeel (L) een broedvogelinventarisatie gehouden.

Met de beheerder Th.W. Janssen is een onderzoeksplan opgesteld. Dit hield in dat een aantal kenmerkende soorten als Wulp, Roerdomp, Blauwborst, Nachtzwaluw, Waterral e.d. geïnventariseerd zouden worden in een zo groot mogelijk gebied. Eveneens werd afgesproken tijdens het weekend: Kokmeeuwe-eieren te rapen.

Als extra onderzoek is er door twee kampdeelnemers veel aandacht besteed aan het voorkomen van libellen. Ook zijn er enige zoogdierwaarnemingen vastgelegd.

Aangezien de Mariapeel voor vrijwel iedereen onbekend gebied was bleek de heer W.P. Cruysberg bereid voor ons een dialezing te verzorgen over de Peel. De overige contacten met de heren Glerum (N.B.-consulent), Cruysberg en Janssen zijn tot ieders tevredenheid verlopen.

In het inventarisatiewerk en het eierenrapen is door de deelnemers zeer veel tijd gestoken, hetgeen tot uiting komt in dit verslag.

Deelnemers

De groep bestond uit 19 personen waarvan er 12 in het biologisch-station overnachten en 7 op een kampeerterrein buiten de Mariapeel. Verantwoordelijk voor de veldgegevens zijn derhalve:

Sonja op de Beek	Fred van Klaveren	Marit Verheij
Emmy Disselkoen	Maarten Klomps	Adri Vermeule
Jelle Harder	Henk van de Pol	Yves Vogel
Henk Hardon	Connie Rosier	Peter Vos
Joke Hardon	Andries Stoker	Ilco van Woersen
Peter de Jong	Gerrie Stoker	Arthur du Noek

Gebiedsomschrijving

Het natuurreservaat "Mariapeel" is 1063ha groot. Het ligt op de grens van Noord-Brabant en Limburg, in de gemeente Horst, Sevenum en Deurne (zie kaartje).

Het gebied bestaat uit afgegraven hoogveen, hetgeen aan o.a. de vele "wijken" (kanaaltjes) te zien is.

De aanwezigheid van de typische peelmossen en de ingewikkelde waterhuishouding heeft z'n invloed op de aanwezige biotopen. In allerlei gradiënten komt dit tot uiting, droog, vochtig, en nat terrein; bos, heide, moerassen en vennen.

Het reservaat de Mariapeel kan verdeeld worden in drie gebieden:

1. Het Mariaveen (op de kaart gebied A+B)
2. De Driehonderd Bunders (op de kaart C+D)
3. Griendtsveen (op de kaart gebied E)

Het gebied is toegankelijk op wegen en paden, die in bescheiden mate aanwezig zijn. Het zich buiten deze paden en wegen begeven is gevaarlijk en verboden.

Inventarisatiemethode

Gewerkt werd volgens de karteringsmethode of territoriummethode waarbij de vogels dus op kaarten ingetekend werden. Deze kaarten zijn in het bezit van het S.B.B-Limburg en op verzoek ook in te zien bij de vogelwerkgroep het Gooi e.o..

Gezien de geringe inventarisatietijd, één weekend, geven de verzamelde waarnemingen uiteraard slechts een indicatie van het aantal paren. In de regel kan gezegd worden dat het werkelijk aantal broedparen hoger zal liggen.

Eveneens als gevolg van de korte inventarisatietijd hebben wij ons moeten beperken tot het onderzoeken van voornamelijk het Mariaveen en de Driehonderd Bunders.

Door gebruik te maken van de aan ons verstrekte vergunningen werd waar nodig van de wegen en paden afgeweken.

Vermeld zij ook dat bij de avond-en nachtexcursies gebruik gemaakt is van bandrecorders met vogelgeluiden teneinde het onderzoeksresultaat te vergroten.

Weertype

Vrijdagavond	22 mei	: Wisselend bewolkt, droog, weinig wind, temp. 17°C
Vrijdagnacht		: Helder, bijna volle maan, droog.
Zaterdag	23 mei	: Wisselend bewolkt, droog, windkracht 2-4 uit WZW, zicht goed na eerst wat grondmist, temperatuur 12°-16°C. In de loop van de middag meer bewolking tot geheel bewolkt, vanaf 18.30 uur lichte regen.
Zaterdagnacht		: Steeds regenbuien
Zondag	24 mei	: Wisselend bewolkt 50-90%, droog, windkracht 6-7 uit W-NW, temperatuur 16°C.

Excursies

Tijdens het gehele weekend werden er in totaal 10 dag excursies gehouden, 2 avondexcursies en 2 nachtexcursies.

In de nacht van zaterdag op zondag konden helaas geen excursies gehouden worden als gevolg van het regenachtigeweer.

<u>datum</u>	<u>excursietijden</u>	<u>onderzocht gebied(zie kaart)</u>
Vrijdag 22 mei	22.45 - 02.00 uur	A+B (m.b.v. bandrecorder)
	22.45 - 03.45 uur	C+D (idem)
Zaterdag 23 mei	04.50 - 07.30 uur	A
	04.50 - 09.10 uur	B
	06.00 - 11.45 uur	C
	09.15 - 12.45 uur	A
	20.15 - 21.45 uur	E (observatie dassenburchten)
	20.30 - 01.30 uur	E
Zondag 24 mei	05.30 - 11.30 uur	E
	08.45 - 12.30 uur	B
	08.45 - 12.45 uur	C
	08.45 - 12.45 uur	D
	09.45 - 12.00 uur	E
	15.00 - 17.00 uur	A

Niet opgenomen in dit schema zijn de tijden die besteed zijn aan het verstoren van de Kokmeeuwnesten en de excursies t.b.v het libellenonderzoek.

Lijst van waargenomen Vogelsoorten en aantallen

Gedurende het gehele weekend werden in totaal 78 soorten vogels waargenomen. Aangezien het doel van dit inventarisatieweekend niet was "alles van alle soorten" te noteren is er van een aantal vogels alleen vermeld dat ze aangetroffen zijn.

Deze laatste groep is aan het einde van het volgende overzicht vermeld. In andere gevallen is volstaan met het noemen van de veldwaarnemingen. Voor zover er over broedparen gesproken wordt moet verondersteld worden dat het om minimale aantallen gaat. Dit uiteraard i.v.m. de beperkte inventarisatietijd.

Voor de genoemde vakindeling wordt verwezen naar het reeds eerder genoemde kaartje van het S.B.B..

- Ooievaar : Op 23-5 6 ex. Boven de meeuwenkolonie en vak 8. Twee vogels vlogen boven de kolonie en maakten af en toe aanstalten om te gaan landen, ze vlogen tenslotte door naar het zuidoosten. De andere vier Ooievaars vlogen zeer hoog en al schroevend naar het noordoosten. Waarnemingstijd 13.30 uur.
- Wintertaling : Zowel mannelijke als vrouwelijke exemplaren werden regelmatig in het gehele gebied waargenomen. Op 23-5 werd een vrouwtje met 9 jongen gezien in de eerste wijk. Ook op 23-5 een vrouwtje dat afleidingsgedrag vertoonde in de vennen bij Kamp 2 (vak 2).
- Grauwe Gans : Op 23-5 5 ex. op circa 50 meter hoogte overvliegend naar het noorden (vak4).
- Buizerd : 22-5 1 ex. vak 1 op thermiek schroevend
1 ex. vak 4 vliegend
23-5 2 ex. vak 9 op thermiek schroevend
1 ex. vak 1 vliegend
24-5 3 ex. vak 1 en 4 op thermiek schroevend
mogelijk broedend 1-2 paar
- Sperwer : 23-5 1 paar in vak 12 luid roepend en rondvliegend, mogelijk broedend met 1 paar.
- Havik : Geen waarnemingen van deze vogel. Wel werd in vak 2 een onbewoond havikshorst gevonden.
- Zwarte Wouw : 24-5 1-2 ex. waargenomen in vak 8 en vak 23 elk 1 ex., waarschijnlijk doortrekkend.
- Br.Kiekendief : Op 23 en 24-5 regelmatig 1 vr. in vak 7 en 8, eenmaal in vak 10. Geen mannelijk exemplaar waargenomen. Over broeden is niets te zeggen.
- Boomvalk : 22-5 1 ex. vak 4
23-5 1 ex. vak 1 en 1 ex. in vak 7
24-5 1 ex. vak 17
mogelijk broedend 1-2 paar.
- Torenvalk : 24-5 1 ex. vak 21
- Waterral : Op 22-5 werden 's nachts 3 roepende exemplaren gehoord in vak 3 (2ex.) en vak 4 (1ex.). Mogelijk 2-3 paar.

- Scholekster : 23-5 1 ex. roepend en laag overvliegend boven de meeuwenkolonie, ter plekke werd ook een nest gevonden; 1 ex. bij de Hendrikhoeve (vak 13) en 1 ex. in vak 1.
- Houtsnip : Op 23-5 1 ex. bij Kamp 1 vliegend,
1 ex. in vak 22 vliegend.
Trekken nog door tot in juni. Daarom mogelijk broedend 0-2 paar.
- Wulp : Op 22-5 1 ex. in vak 4
Op 23-5 1 paar in vak 12-13, 1 ex. in vak 21-22,
3 ex. in vak 1 en 6 ex. in vak 9. Schatting 10-13 paar.
- Tureluur : Op 23-5 1 ex. overvliegend bij de meeuwenkolonie (vak4).
- Gr.pootruiter : Op 23-5 1 ex. luid roepend en vliegend naar het zuiden (vak8).
Op 24-5 1 ex. overvliegend (vak22).
- Kokmeeuw : In de Kokmeeuwenkolonie bij Kamp 1 zijn alle nesten van deze meeuwen door ons verstoord. De resultaten waren aldus:
24-5 's morgens 770 eieren geraapt door 2 ploegen
's middags 950 eieren geraapt door 3 ploegen
25-5 's morgens 200 eieren geraapt door 1 ploeg
's middags 90 eieren geraapt door 1 ploeg
Op 24-5 werd er 1 donsjong in een nest aangetroffen. In totaal werden 2010 eieren verwijderd. Wanneer het gemiddelde aantal eieren per nest op 2-3 gesteld wordt, zou het aantal broedparen gedurende de inventarisatieperiode 670-1005 paar bedragen hebben.
- Zwarte Stern : Op 23-5 werd 1 ex. gehoord in een moerasje in vak 13. Mogelijk zijn er meer exemplaren aanwezig geweest.
- Bosuil : Een bedelend jong werd waargenomen op 23-5 in vak 23.
- Ransuil : In vak 4 werd op 22-5 een roepend exemplaar, waarschijnlijk een jong, gehoord. Mogelijk werden op 22-5 's avonds en 's nachts enkele exemplaren gehoord, maar aangezien de roep van de Ransuil sterk gelijkert op die van de Meerkoet, is een voorzichtige schatting gemaakt van 0-4 exemplaren in vak 3.
- Nachtzwaluw : Op 23-5 werd 's avonds mogelijk één exemplaar gehoord in vak 22.
- Groene Specht : 24-5 1 ex. gehoord tussen de tweede en derde wijk.
- Boomleeuwerik : Op 24-5 werden twee paartjes bij elkaar waargenomen (vlakbij Kamp 2). Het biotoop aldaar leek geschikt voor deze vogelsoort. Het voorkomen van kleinere groepjes blijkt karakteristiek te zijn. Aangezien Boomleeuwerikken reeds in maart broeden is het dus mogelijk dat het hier een broedgeval betreft van twee paren.

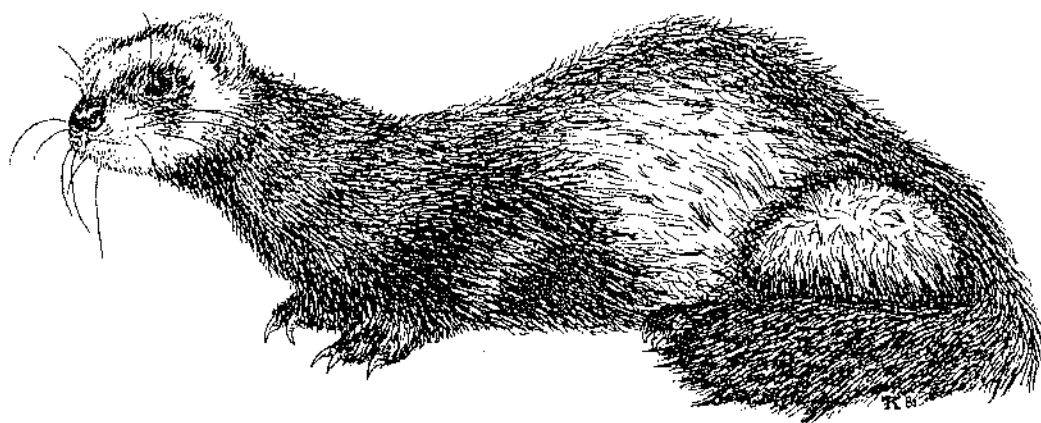
- Oeverzwaluw : De afgraving, vlakbij Kamp 1 bleek een aantal Oeverzwaluwen te bevatten. Het tellen leverde problemen op. Het aantal nesten werd geschat op 10-26.
- Kramsvogel : Op 23-5 werd één exemplaar met voer waargenomen in de eiken langs de Koolweg (t.h.v. voetbrug Eierloods). Op 24-5 werd 'smorgens vroegmaldaar een zingend mannetje aangetroffen.
- Roodborsttapuit : Van deze soort werden 6 territoria vastgesteld. Ze kwamen voor in gebieden, die gekenmerkt worden door enige mate van vochtigheid. Dit is misschien vreemd, omdat de Roodborsttapuiten meestal de voorkeur geven aan droge, open terreinen. Door het opvallend gedrag, is het niet waarschijnlijk, dat er veel territoria over het hoofd zijn gezien.
- Nachtegaal : Gelukkig is de Nachtegaal veelvuldig gehoord. Minstens 20 zangplaatsen binnen de Mariapeel en 3 er net buiten werden vastgesteld. Mogelijk is er een enkele late doortrekker nog meegeteld.
- Blauwborst : Gedurende de waarnemingstijd werden 11 waarnemingen gedaan van zingende Witgesterde Blauwborsten. Aangezien de meeste vogels tijdens de waarneming intensief zongen, vooral gedurende de nachtelijke uren, lijken broedgevallen waarschijnlijk.
- Sprinkhaanrietzanger : In totaal werden 12 verschillende exemplaren waargenomen. Weersomstandigheden als matige tot harde wind bemoeilijkten soms het waarnemen van de zingende vogels, aangezien de zang op grote afstand niet zo opvallend is.
- Kleine Karekiet : Op 23-5 werden 4 zingende exemplaren waargenomen. De moerassige vegetatie aldaar (zie kaart) leek geschikt als broedbiotoop. Zekerheid tot broeden is echter niet te geven aangezien de soort nog tot in juni doortrekt.
- Geelgors : Het aantal Geelgorzen viel wat tegen. De soort is gemakkelijk te tellen door de opvallende zang. Niettemin werden op slechts 7 plaatsen mogelijk territoria vastgesteld.
- Wielewaal : Op 23 verschillende plaatsen werd de roep van deze vogel gehoord. In veel gevallen bevonden twee of drie territoria zich niet ver bij elkaar vandaan.

Overige waargenomen soorten: Wilde Eend, Slobeend, Fazant, Waterhoen, Meerkoet, Scholekster, Kievit, Tureluur, Holenduif, Houtduif, Tortelduif, Turkse Tortel, Koekoek, Gierzwaluw, Grote Bonte Specht, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Boompieper, Graspieper, Witte Kwikstaart, Winterkoning, Heggemus, Grote Lijster, Zanglijster, Merel, Gekraagde Roodstaart, Roodborst, Spotvogel, Zwartkop, Tuinfluiter, Grasmus, Fitis, Tjiftjaf, Grauwe Vliegenvanger, Koolmees, Pimpelmees, Matkop, Staartmees, Rietgors, Kneu, Vink, Ringmus, Spreeuw, Zwarte Kraai, Kauw, Ekster, Gaai.

ZOOGDIEREN

Tijdens het vogelonderzoek zijn er ook een aantal zoogdieren waargenomen. De waarnemingen volgen hierna.

- Ree : Op 23-5 werd een bok gezien in de vakken 8,12,13, 21 en 22. Een geit werd aangetroffen in vak 15 en twee geiten in vak 13.
Op 24-5 een bok in vak 13 en in vak 14.
- Vos : Op 23-5 werden uitwerpselen gevonden in vak 10. Dezelfde dag 2 ex. gezien in de Driehonderd Bunders (vak 15).
- Das : Met toestemming van een medewerker van het SBB werd een dassenburcht in vak 22 bezocht. Op 23-5 werden bij deze burcht tussen 20.15 en 20.30 uur 2 volwassen exemplaren en 1 volwassen Das met 3 jongen aangetroffen. Bij een andere burcht buiten de Maria-peel is ook gepost, maar daar werd niets waargenomen.
Op 23-5 zijn ook nog sporen van Dassen gevonden in vak 8. Op 24-5 sporen van 2 ex. in vak 16, (langs de zevende wijk) .
- Bunzing : Op 23-5 uitwerpselen aangetroffen in een konijnenhol in vak 13. Dezelfde dag 1 ex. in vak 7.
- Waterspitsmuis : Determinatie was niet goed meer mogelijk. Het ene exemplaar werd gevonden in een kokmeeuwennest op 23-5.

LIBELLEN

Inleiding

Tijdens het inventarisatie-weekend hebben we ook enkele excursies besteed om te kijken welke soorten libellen hier voorkomen. Dit werd met name gedaan in gebied B (zie kaartje). Het weer was niet optimaal, bewolkt en af en toe regen, maar er waren genoeg zonnige perioden om toch een goede indruk te kunnen krijgen. Aangezien we niet zoveel tijd hadden zijn we in de direkte omgeving van het biologisch station van het SBB blijven zoeken.

Het gebied

Het gebied bestaat uit een stelsel van meer of mindere verlandde vennetjes, met legakkers en aangebrachte paden ertussen. Dit alles is op drogere plaatsen begroeid met o.a. els, berk en wilg die vaak zo'n 5-10 meter hoog zijn. Andere plaatsen met name op niet afgegraven turf, zijn begroeid met vooral pijpestrootje. De petgaten zijn meestal dicht begroeid met veen, haarmos en veel zegges. Verder groeit hier en daar dop-en struikheide.

Het vangen

Dit gebeurde tamelijk extensief: we liepen over de paden en gingen af en toe een legakkertje op. Regelmatig zochten we drogere gebieden met pijpestrootjes en dophei af, of keken aan de rand van de vennetjes.

De soorten

Volgens het verslag van de ACJN uit 1975, van een onderzoek in juli/augustus, zouden hier maar liefst 32 soorten voorkomen. Zoveel hebben wij er niet gezien. De korte onderzoekstijd, het feit dat het nog vroeg in het voorjaar was en het matige weer waren hier debet aan.

De waargenomen soorten volgen hieronder in een tabelletje met een aanduiding van de talrijkheid.

Suborde Zygoptera (zgn. "Waterjuffers") suborde Anisoptera (de "echte" libellen)

1. <i>Pyrrhosoma nymphula</i>	+1	8. <i>Somatochlora metallica</i>	1 vr.
2. <i>Erythromma najas</i>	+0	9. <i>Libellula quadrimaculata</i>	+2
3. <i>Ischnura elegans</i>	+0	10. <i>Orthetrum cancellatum</i>	+0
4. <i>Enallagma cyathigerum</i>	+2	11. <i>Leucorrhinia rubicunda</i>	+2
5. <i>Coenagrion lunulatum</i>	+2	12. " dubia	+1
6. " pulchellum	+2		
7. " puella	+0		

Verklaring: +0 = schaars (enkele)
+1 = algemeen (enkele tientallen)
+2 = zeer algemeen (ca. 100 en meer per excursie)

Bespreking der soorten

1. *Pyrrhosoma nymphula*

Dit libelletje is gemakkelijk te herkennen doordat het helemaal rood is. Het is een duidelijke voorjaarssoort die gebonden is aan voedselarm en zuur water, zowel hoog als laagveen.

In dit biotoop is het in heel Nederland algemeen, ook in het Gooi.

2. Erythromma najas (zgn., roodoogjuffers")

Waterjuffers waarvan de mannetjes knalrode ogen hebben, en een zwart achterlijf met blauwe punt.

Een soort die vooral in de eerste zomermaanden te vinden is, langs voedselrijke watertjes met waterlelie en gele plomp. De mannetjes zitten vaak op de bladeren van deze planten.

In de Mariapeel zaten de mannetjes vooral langs de Helenavaart, terwijl de vrouwtjes tot diep in het veengebied te vinden waren.

3. Ischnura elegans

Een klein waterjuffertje met donker achterlijf met blauwe punt, zonder de rode ogen van E.najas.

De algemeenste libel van ons land. Prefereert voedselrijk water, in de Peel o.a. de Helenavaart. Kwam niet in het veen voor.

4. Enallagma cyathigerum

Hoort bij een groep van blauwe waterjuffersoorten die verschrikkelijk op elkaar lijken, net als de nog volgende waterjuffersoorten. Wie in de kenmerken geïnteresseerd is kan het beste de libellentabel van de KNNV raadplegen.

Deze soort houdt van voedselrijk water, liefst met een lemige bodem met veel begroeiing. Deze libel kan ook in voedselarm water goed gedijen. Het meest bij de Helenavaart en direkte omgeving.

5. Coenagrion lunulatum

Ook zo'n klein blauw waterjuffertje. Komt uitsluitend in hoogveen voor. Vliegt in mei en juni, kenmerkend voor zeer voedselarm en zuur water. We vonden het dan ook uitsluitend in de direkte omgeving van vennen. Beslist een zeldzame soort. Het inventarisatieverslag van de Jeugdbonden uit 1975 vermeldt deze soort niet. Wel werd door hen een verwante soort aangetroffen: C.lunulatum, ook zo'n veenliefhebber. Misschien is dit het gevolg van verschillende vliegtijden. Zij vingen aan het eind van de zomer. Deze soort werd hier een aantal jaren geleden ook al in het voorjaar gevangen door H.v.d.Pol.

6. Coenagrion pulchellum

Stelt niet zulke extreme eisen aan het milieu. Als het een beetje schoon is en liefst ook wat zuur, gedijt de soort uitstekend. In de Mariapeel overal algemeen.

7. Coenagrion puella

Houdt meer van voedselrijker water. In het gebied zijn er maar enkele gezien.

8. Somatochlora metallica

Een grote glimmende mataalgroene libel met geel op het voorhoofd. Een typische zomervlieger, die gebonden is aan schoon, ook voedselrijk, water met bomen eromheen. Liefst elzen. Niet echt zeldzaam in ons land maar toch wel kieskeurig. De bosrand aan het water moet namelijk beslist zonnig zijn. In de Mariapeel hebben we niet meer gezien dan 1 vrouwtje, maar het was dan ook vroeg in het seizoen.

9. Libellula quadrimaculata („viervleklibel")

Een grote bruine soort die, behalve aan de vleugelpunten zoals alle andere soorten, ook op de knik aan de vleugelvoerrand een zwart vlekje heeft. Deze soort heeft graag voedselarm water met veel begroeiing. Op dat soort plaatsen is zij in het hele land algemeen. Ook in de Peel. Zonder enige twijfel op dat moment de meest talrijke soort.

10. Orthetrum cancellatum

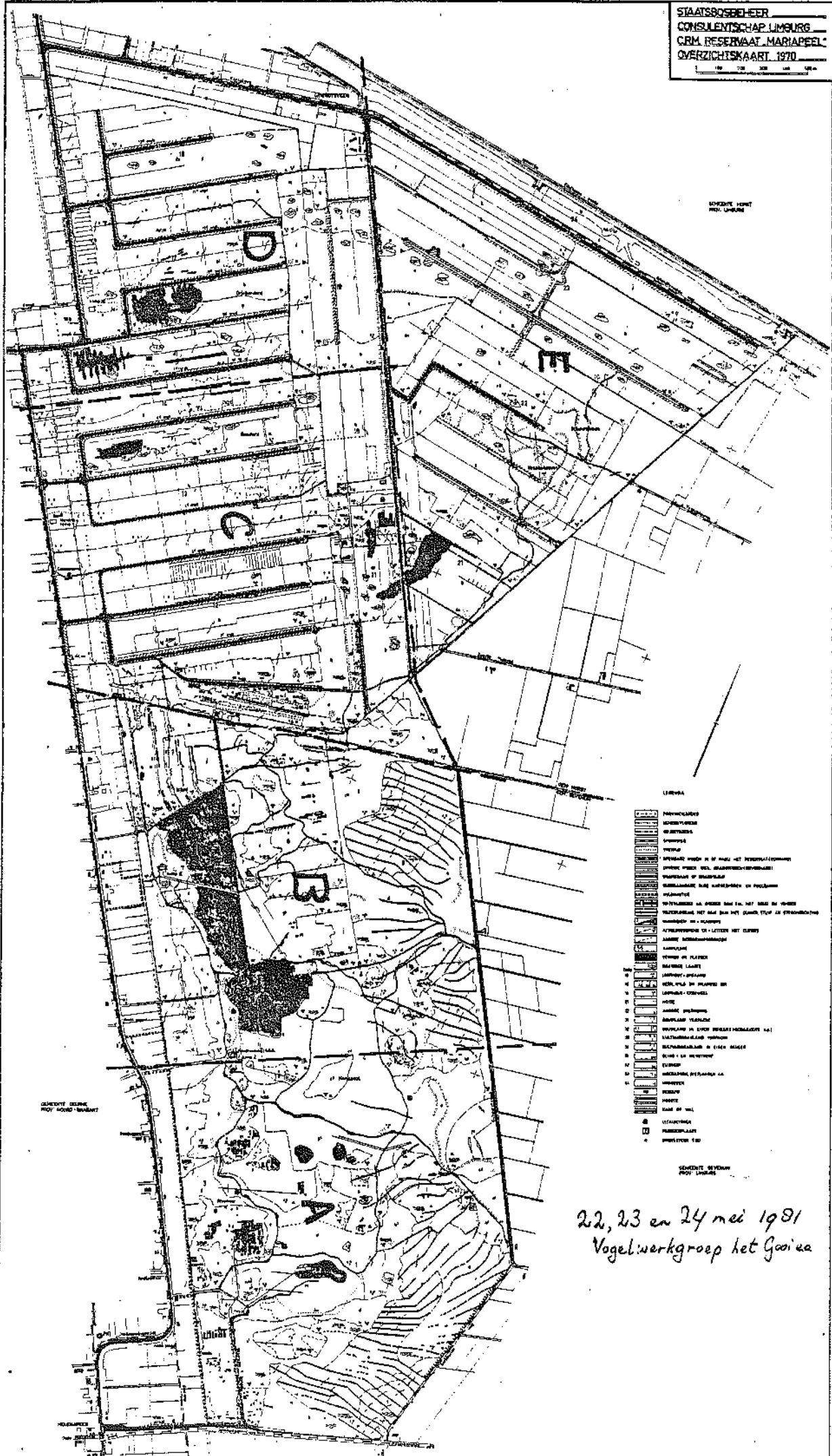
Een familielid van de vorige soort maar zonder die zwarte vlekjes op de vleugelknik, waarbij de mannetjes een blauw achterlijf krijgen als ze geslachtsrijp worden.

Deze zomervlieger was nog niet zo algemeen. We hebben er maar een paar gezien. Deze soort kan ook in het Gooi heel algemeen zijn. Ze verspreiden zich dan ook over droge gebieden als open plekken in het bos, heidevelden en zelfs steden.

11/12. Leucorrhinia rubicunda en dubia („witkoplibellen“)

Deze twee bijzonder veel op elkaar lijkende soorten waren in de Mariapaal erg algemeen. *L. rubicunda* nog het meest. Ze zijn gemakkelijk te herkennen: heel donker met een wit voorhoofd en geel tot rode vlekken op het achterlijf. Het zijn typische hoogveenlibellen die het uitsluitend aan voedselarm en zuur water met veel veenmos uit kunnen houden.

Tot zover deze bespreking der soorten. Wat we tijdens het inventarisatieweekend hebben gezien is in feite maar een gedeelte van hetgeen over een heel jaar kan worden waargenomen. De voorjaarssoorten waren op hun hoogtepunt terwijl de zomersoorten pas begonnen op te komen. Een groot aantal belangrijke geslachten waren er dan ook niet. Bijvoorbeeld Aeshnidae, grote belangrijke libellen die sterk overheersend optreden tegen andere soorten. Ze peuzelen deze zelfs op als ze de kans krijgen. De arenden onder de libellen. Of Sympetrum: kleinere meestal rode, soorten. Vaak zeer talrijk. Typische voorjaarssoorten als Sympecma, kleine bruine waterjuffers die als enige inlandse soorten overwinteren, waren daarentegen al weer verdwenen terwijl hun glimmend groene familieleden van het genus *Lestes* er ook nog niet waren. Het grootste deel van de in de Peel voorkomende soorten zijn duidelijke liefhebbers van voedselarm en zeer zuur water. Een paar zoeken het zelfs uitsluitend in laagveen, enkele andere zijn ook in het laagveen van het Vechtplassengebied te vinden. De rest komt ook in allerlei andere biotopen voor. *Ischnura elegans* is daarvan wel het meest goede voorbeeld, terwijl *Nehalennia speciosa*, die op het eerste gezicht er bijzonder veel op lijkt, superzeldzaam is. Dit komt omdat de soort maar één milieutype prefereert: niet al te voedselarm zeggeven.

- LEGENDA
- 1. BODEMTOEGANG
 - 2. BODEMTOEGANG
 - 3. BODEMTOEGANG
 - 4. BODEMTOEGANG
 - 5. BODEMTOEGANG
 - 6. BODEMTOEGANG
 - 7. BODEMTOEGANG
 - 8. BODEMTOEGANG
 - 9. BODEMTOEGANG
 - 10. BODEMTOEGANG
 - 11. BODEMTOEGANG
 - 12. BODEMTOEGANG
 - 13. BODEMTOEGANG
 - 14. BODEMTOEGANG
 - 15. BODEMTOEGANG
 - 16. BODEMTOEGANG
 - 17. BODEMTOEGANG
 - 18. BODEMTOEGANG
 - 19. BODEMTOEGANG
 - 20. BODEMTOEGANG
 - 21. BODEMTOEGANG
 - 22. BODEMTOEGANG
 - 23. BODEMTOEGANG
 - 24. BODEMTOEGANG
 - 25. BODEMTOEGANG
 - 26. BODEMTOEGANG
 - 27. BODEMTOEGANG
 - 28. BODEMTOEGANG

22, 23 en 24 mei 1981
 Vogelwerkgroep het Goirica